ارزیابی قابلیت های جستجوی پایگاه های اطلاعاتی فارسی

پایگاه اطلاعاتی یکی از شناخته‌شده‌ترین ابزارهای اطلاعاتی برای پژوهشگران، دانشجویان و کتابداران است. پایگاه‌ها یکی از بهترین و منسجم‌ترین منابع برای دسترسی به اطلاعات معتبر هستند به همین دلیل نقشی کلیدی در بازیابی اطلاعات مورد نیاز پژوهشگران و دانشجویان ایفا می‌کنند. نباید فراموش کرد که لازمهٔ موفقیت در تحقق این نقش، کیفیت مطلوب تهیه و ارائهٔ اطلاعات در پایگاه‌ها است. از آنجایی که تولید و سازماندهی اطلاعات در پایگاه‌ها، هزینه‌های سنگین و زمان بسیاری را به خود اختصاص می‌دهد، توجه به کیفیت ارائه و دسترس‌پذیری اطلاعات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی و غیرفارسی گوناگونی وجود دارند که از نظر هدف، نوع اطلاعات ارائه شده، نحوه و میزان اطلاعات، تفاوت‌ها و شباهت‌های زیادی دارند. از این رو ابزارهای مختلفی برای ارزیابی و سنجش کارایی این پایگاه‌ها به وجود آمده است تا علاوه برمعرفی بهترین و کارآمدترین پایگاه‌ها به کاربران، نقاط ضعف و قوت آن‌ها را برای رفع نواقص احتمالی، آشکار کند. از آنجایی که یکی از اساسی ترین بخش های پایگاه های اطلاعاتی بخش مربوط به جستجو و بازیابی اطلاعات است، این مقاله سعی دارد با استفاده از ابزار ارزیابی پایگاه اطلاعاتی دانشگاهی[1] به ارزیابی این بخش از مهم‌ترین پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی پرداخته و در نهایت به طور کلی سطح کیفی آن‌ها را در قیاس با پایگاه‌های غیرفارسی تعیین کند.

پایگاه‌های مورد بحث در این مطلب به شرح زیر هستند:

نام پایگاه	آدرس الکترونیکی	حوزه های موضوعی	منابع تحت پوشش
بانک اطلاعات نشریات کشور (MagIran)	http://magiran.com	علوم انسانی، علوم‌اجتماعی، علوم فنی مهندسی، علوم پایه، علوم پزشکی و دامپزشکی، کشاورزی، معماری و هنر	مقالات مجلات علمی پژوهشی، مجلات دانشگ مجلات عمومی، روزنامه ها و دیگر نشریات اد
پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID)	http://sid.ir	علوم انسانی، علوم‌اجتماعی، علوم فنی مهندسی، علوم پایه، علوم پزشکی و دامپزشکی، کشاورزی و منابع طبیعی، معماری و هنر	مقالات مجلات علمی پژوهشی، مجلات علمی ت و علمی تخصصی، مجلات دانشگاه آزاد اسلامی نور و جهاد دانشگاهی
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (IranDoc)	http://ganj.irandoc.ac.ir	علوم انسانی، علوم‌اجتماعی، علوم فنی مهندسی، علوم پایه، علوم پزشکی، کشاورزی، معماری و هنر	مقالات مجلات علمی، مقالات همایش های ای طرح های پژوهشی، پایان‌نامه ها، گزارش‌ه دولتی
پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)	http://isc.gov.ir	تمام موضوعات	مقالات نشریات، سازمان‌ها

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

پایگاه مجلات تخصصی نور (NoorMags)	http://noormags.ir	علوم انسانی، علوم اسلامی، علوم اجتماعی	مقالات مجلات علمی پژوهشی و علمی ترویج
پرتال جامع علوم انسانی (Ensani)	http://ensani.ir	علوم انسانی، علوم اجتماعی، علوم اسلامی، علوم سیاسی، اقتصاد، علوم کتابداری، مدیریت و ...	مقالات مجلات علمی و تاریخی
بانک تخصصی مقالات پزشکی (MedLib)	http://medlib.ir	علوم پزشکی و پیراپزشکی	مقالات مجلات علمی پژوهشی
راهنمای مقالات علوم پزشکی (IranMedix)	http://iranmedex.ir	علوم پزشکی و پیراپزشکی	مقالات مجلات علمی پژوهشی

معیارها و فاکتورهای ارزیابی این پایگاه‌ها در جدول زیر نمایش داده شده است. در این جدول عدد ۱ (یک) نشانهٔ داشتن معیار و عدد ۰ (صفر) نشان‌دهنده نبود معیار در پایگاه مورد نظر است:

معیار	IranMedex	MedLib	Ensani	NoorMags	ISC	IranDoc	SID	Magiran
جستجوی پیشرفته	۱	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱
عملگر بولی "و"	۱	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۱
عملگر بولی "هیچ"	۱	۰	۰	۱	۱	۰	۰	۰
عملگر بولی "یا"	۱	۰	۰	۱	۱	۰	۰	۰
جستجوی عبارت دقیق	۱	۰	۰	۱	۰	۱	۰	۰
جستجوی کلیدواژه	۱	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۰
جستجوی نویسنده	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

جستجوی استنادها	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جستجوی نوع مدرک	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰
جستجوی زمان	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۱	۰
جستجوی زبان	۰	۱	۰	۱	۱	۱	–	۰
جستجوی موضوع	۰	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۰
جستجوی عنوان	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۱	۰
جستجوی عنوان پیایندها	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۱
جستجوی ساده	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱
چک کردن املای کلمات	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جستجوی عمومی	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
ارائه اطلاعات کتابشناختی کامل	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
ارئه چکیده	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۱
ارائه میزان استنادها	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰
امکان محدود کردن نتایج جستجو	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۱	۰
مجموع	۱۲	۱۰	۷	۱۴	۱۴	۱۴	۱۳	۷

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

با توجه به داده‌های جداول، این پایگاه‌های اطلاعاتی از نظر معیارهای جستجو و نمایش اطلاعات در سطح کاملاً مطلوب قرار ندارند. از آنجایی که تنها گذرگاه‌های دسترسی و آگاهی از پیشینه‌ها و منابع اطلاعاتی تخصصی کشور پایگاه‌های اطلاعاتی هستند، ناکارامدی آن‌ها در ارائهٔ اطلاعات نه تنها موجب هدر رفتن سرمایه‌های سازمان است، بلکه در گردش اطلاعات تخصصی بین پژوهشگران و دانشجویان اخلال ایجاد می‌کند. این درحالی است که پایگاه‌های اطلاعاتی غیرفارسی نظیر ابسکو[۲]، آی اس آی[۳]، پروکوئست[۴]، اینجینیرینگ ویلیج[۵] و ... در این رتبه‌بندی نمراتی بین ۱۷ تا ۲۲ کسب کرده‌اند که نشان‌دهندهٔ توجه تولیدکنندگان آن‌ها به کارآمدی هرچه بیشتر پایگاه‌های اطلاعاتی است. جنبه‌های دیگر پایگاه‌ها نظیر الگوها و مدل‌های سازماندهی، محیط رابط کاربری، استفاده از نظام‌های بازخوردی و راهنما، شیوه‌های دسترسی و پوشش‌های محتوایی یا زمانی نیز می‌توانند مبنای سنجش قرار گرفته و نتایج قابل توجهی را ارائه دهند.

نتایج این ارزیابی‌ها زمینهٔ مقایسهٔ بین پایگاه‌ها را به وجود می‌آورد تا کاربران را در انتخاب بهترین و کارآمدترین پایگاه در حوزهٔ موضوعی مورد نظر خود یاری دهند. به طور مثال در بخش جستجو و دامنهٔ موضوعی حوزهٔ علوم انسانی و علوم اجتماعی پایگاه پژوهشگاه علوم انسانی نسبت به پایگاه مجلات تخصصی نور عملکرد ضعیف‌تری دارد. در بین پایگاه‌های اطلاعاتی با پوشش موضوعی گسترده، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی نسبت به سایرین عملکرد مطلوب‌تری دارد. البته برای انتخاب یک پایگاه معیارهای مختلفی مدنظر قرار می‌گیرد و مطلوب است کتابداران به عنوان واسطه، کاربران خود را از قابلیت‌های مختلف پایگاه‌ها به صورتی قیاسی آگاه سازند تا بتوانند مناسب‌ترین پایگاه را با توجه به هدف و نیاز خود انتخاب کنند. نتایج ارزیابی‌ها می‌تواند نقاط قوت و ضعف پایگاه‌ها را مشخص کرده و زمینه‌ساز ایجاد و ارتقای کارآمدی آن‌ها شوند.

پانویس ها:

[۱] ADAT(Academic Database Assessment Tool)

[۲] Ebsco

[۳] ISI

[۴] proqust

[۵] Engineering village

نویسنده: نرگس ملکوتی اصل

مشخصات استناددهی به این مقاله

نویسنده(ها):	نرگس ملکوتی اصل
عنوان مقاله:	ارزیابی قابلیت های جستجوی پایگاه های اطلاعاتی فارسی
عنوان مجله:	کتابدار ۲.۰ –(عنوان لاتین: 2.0 i-Kitابدار)
دوره مجله(Vol):	۱
شماره مجله(Issue):	۵
سال(Year):	۱۳۹۴
شناسه دیجیتال(DOI):	
لینک کوتاه:	http://lib2mag.ir/2906

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.